

Gymnasium), a member of the Council of the Women's Diocesan School, and an active participant in diocesan congresses.

The article reveals Mazanov's influence on the moral and religious upbringing of pupils, his initiatives aimed at improving the educational process, enhancing the material resources of institutions, introducing new subjects (such as singing, drawing, and drafting), and his concern for discipline and living conditions. Special attention is given to his role as the author of textbooks on the Law of God, which were included in the curricula of both religious and secular institutions. The pedagogical principles of the priest are traced, particularly through his addresses to students and the publication of edifying writings. The article also highlights ideas of the archpriest on the importance of education for the spiritual development of the individual and the preservation of traditional Christian values.

Keywords: *Mazanov, archpriest, priest, education, institute, gymnasium, seminary, school, council, board, governance, teaching, upbringing*

Стаття надійшла до редакції 03.03.2025 р.

УДК 796:61:37.013.78

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.331015](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.331015)

ТАМАРА ДЕНИСОВЕЦЬ

ORCID: 0000-0002-4927-6783

ПАВЛО ХОМЕНКО

ORCID: 0000-0003-3065-9095

ДМИТРО ОЛЕФІР

ORCID: 0000-0002-1781-6466

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

СИНЕРГІЯ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН І АТЛЕТИЗМУ ЯК ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ

У статті здійснено ґрунтовний аналіз синергійної взаємодії медико-біологічних дисциплін і теорії та методики викладання атлетизму як фундаментального підґрунтя професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту. Обґрунтовано актуальність міждисциплінарного підходу в освітньому процесі, що передбачає інтеграцію знань із фізіології рухової активності, біомеханіки, спортивної нутриціології, біохімії спорту, спортивної медицини та реабілітаційних технологій для підвищення ефективності навчально-тренувального процесу та професійної діяльності майбутніх спеціалістів.

Розкрито механізми адаптації організму до фізичних навантажень, що відбуваються в кардіореспіраторній, нейроендокринній та опорно-руховій системах у відповідь на дозоване тренувальне навантаження. Визначено біомеханічні детермінанти оптимізації рухових патернів, кінематичних та динамічних характеристик м'язово-скелетної діяльності, що сприяють зменшенню ризику травматизації, підвищенню енергетичної ефективності й удосконаленню техніко-тактичної підготовки спортсменів. Розглянуто сучасні методологічні парадигми викладання атлетизму, зокрема застосування системного, функціонального, адаптивного, інноваційного та компетентнісного підходів до професійної підготовки студентів. Обґрунтовано перспективні напрями вдосконалення навчальних програм із урахуванням міждисциплінарного підходу та сучасних тенденцій спортивної науки, зокрема використання технологій штучного інтелекту для аналізу фізіологічних параметрів, віртуальних симуляцій для біомеханічного моделювання технічної підготовки, застосування молекулярно-генетичних методів для прогнозування спортивного потенціалу, а також упровадження інтегрованих навчальних курсів із акцентом на взаємодію спортивної науки, медицини та реабілітації.

Ключові слова: *атлетизм, професійна підготовка, фізична культура, спортивна наука, медико-біологічні дисципліни, вікова фізіологія, біомеханіка, спортивна фізіологія, біохімія, нутриціологія, методика викладання, індивідуалізація тренувального процесу, профілактика травматизму*

Постановка проблеми; її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю інтеграції медико-біологічних знань у систему професійної підготовки фахівців фізичної культури та спорту, що обумовлено сучасними вимогами до оптимізації тренувального процесу, профілактики травматизму та підвищення ефективності адаптаційних

механізмів організму спортсменів. Взаємодія фундаментальних біологічних наук із методикою атлетизму сприяє формуванню цілісної науково-прикладної бази, що забезпечує майбутніх фахівців компетентністю в питаннях біомеханіки, фізіології м'язової діяльності, спортивної нутриціології та відновлювальних технологій. Урахування біологічних закономірностей у навчально-тренувальному процесі дозволяє оптимізувати навантаження, підвищити ефективність адаптаційних процесів та запобігти патологічним станам, спричиненим фізичним перенапруженням. Отже, синергія медико-біологічних дисциплін і методики викладання атлетизму є концептуальною основою формування висококваліфікованих фахівців, здатних забезпечувати комплексний підхід до підготовки спортсменів з урахуванням індивідуальних особливостей організму та сучасних наукових тенденцій у сфері спортивної науки.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових і навчально-методичних джерел підтверджує актуальність інтеграції медико-біологічних знань у професійну підготовку фахівців фізичної культури та спорту. Значна увага приділяється питанням управління у фітнес-індустрії, що є важливим аспектом сучасної спортивної науки, орієнтованої на ефективну організацію тренувального процесу (Корносенко, Хоменко, 2025). Дослідження, присвячені методиці викладання атлетичної гімнастики, акцентують увагу на особливостях організації навчального процесу, що сприяє формуванню компетентностей майбутніх фахівців у сфері фізичної культури (Бондаренко, 2019; Олійник, 2019). Окремо розглядаються питання адаптації атлетичних видів спорту до освітнього процесу у закладах вищої освіти, що підтверджує важливість професійної підготовки студентів із застосуванням сучасних методик фізичного виховання (Олійник, Дуржинська, Рудницький, 2020). Розробка сучасних фізкультурно-оздоровчих технологій, зокрема в контексті атлетизму, є важливим напрямом для підвищення рівня фізичної підготовленості та збереження здоров'я студентів і школярів (Онопрієнко О. В., Онопрієнко О. М., Биченко, 2015). Використання атлетизму як засобу укріплення здоров'я та підвищення фізичної підготовленості дітей і підлітків залишається актуальним напрямом наукових досліджень, що підтверджується вивченням різних вікових періодів розвитку силових здібностей (Мисяк, Синиця, 2022; Муляр, 2017).

Отже, аналіз літератури демонструє, що сучасні наукові підходи до фізичної підготовки акцентують увагу на комплексному використанні медико-біологічних знань, біомеханічних принципів та інноваційних тренувальних методик у викладанні атлетизму, що є ключовим для ефективної підготовки майбутніх фахівців у галузі фізичної культури та спорту.

Мета статті – обґрунтувати необхідність інтеграції медико-біологічних дисциплін і теорії та методики викладання атлетизму як концептуальної основи професійної підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту з урахуванням сучасних наукових підходів, адаптаційних можливостей організму та оптимізації навчально-тренувального процесу.

Для реалізації поставленої мети нами було розв'язано такі завдання, які і визначили структуру дослідження:

- Проаналізувати науково-методичні засади інтеграції медико-біологічних дисциплін у систему підготовки фахівців фізичної культури та спорту.
- Окреслити основні аспекти впливу фізіологічних, біомеханічних і нутриціологічних факторів на навчально-тренувальний процес у межах атлетизму.
- Розглянути сучасні методологічні підходи до викладання атлетизму, що базуються на міждисциплінарному поєднанні теоретичних і практичних аспектів.
- Обґрунтувати необхідність синергії медико-біологічних знань і тренувальних методик для формування висококваліфікованих спеціалістів, здатних ефективно застосовувати науково обґрунтовані методи підготовки спортсменів.
- Запропонувати перспективні напрями вдосконалення навчальних програм із урахуванням міждисциплінарного підходу та сучасних тенденцій спортивної науки.

Викладення основного матеріалу дослідження. Сучасна система підготовки фахівців фізичної культури та спорту базується на концепції міждисциплінарної інтеграції, що зумовлена необхідністю формування комплексних компетентностей у майбутніх спеціалістів. Медико-біологічні дисципліни, які включають фізіологію, вікову фізіологію, біомеханіку, біохімію, спортивну нутриціологію, анатомію та основи спортивної медицини, є невід'ємною складовою науково-методичного забезпечення навчального процесу, оскільки дозволяють обґрунтувати адаптаційні механізми організму спортсменів до фізичних навантажень та визначити оптимальні параметри тренувальної діяльності (Онопрієнко О. В., Онопрієнко О. М., Биченко, 2015).

Висока варіативність реакцій організму на фізичне навантаження потребує системного аналізу з урахуванням нейрогуморальних, метаболічних та біомеханічних аспектів. Фізіологічні основи рухової активності визначають характер енергозабезпечення м'язової діяльності, що є ключовим для побудови ефективних тренувальних програм. Біомеханічний аналіз дозволяє оцінювати кінематичні й динамічні характеристики рухових дій, що сприяє корекції технічної підготовки та мінімізації ризику травматизму. Нутриціологічний аспект передбачає розробку індивідуалізованих стратегій харчування, спрямованих на забезпечення енергетичних витрат, підтримку гомеостазу та регенеративних процесів.

Важливим методологічним підходом є використання концепції зворотного біологічного зв'язку (biofeedback) у навчально-тренувальному процесі, що дозволяє здійснювати контроль за фізіологічними параметрами в режимі реального часу та оперативно коригувати навантаження відповідно до функціонального стану спортсмена. Значну роль відіграє застосування принципів адаптивної педагогіки, які забезпечують оптимальну диференціацію навчальних методик відповідно до рівня підготовленості студентів.

Значення медико-біологічних дисциплін у професійній підготовці майбутніх фахівців із фізичної культури також зумовлене необхідністю врахування вікових, статевих та генетичних особливостей організму в процесі фізичного виховання та спортивного тренування; впровадження інтегративного підходу, що поєднує фундаментальні біологічні науки з методиками атлетизму, дозволяє формувати стійкі компетентності у сфері профілактики перенавантажень, відновлення після тренувальної діяльності та підвищення загальної ефективності спортивної підготовки.

Ефективність навчально-тренувального процесу у сфері атлетизму значною мірою залежить від сукупності фізіологічних, біомеханічних та нутриціологічних факторів, які визначають адаптаційні можливості організму до фізичних навантажень, рівень працездатності, швидкість відновлення та ризики виникнення патологічних станів. Взаємозв'язок цих аспектів є ключовим у формуванні науково обґрунтованої системи підготовки спортсменів, що базується на принципах індивідуалізації, прогресивності навантажень та раціонального відновлення (Олійник, 2019; Олійник, Дуржинська, Рудницький, 2020).

Упровадження сучасних методів моніторингу та корекції цих параметрів дозволяє не лише підвищити ефективність тренувального процесу, але й забезпечити довготривалу спортивну продуктивність та зниження ризику травматизації.

В умовах сучасної освітньої парадигми викладання атлетизму не може розглядатися ізольовано від суміжних наукових дисциплін, що визначають ефективність навчально-тренувального процесу. Інтеграція методологічних підходів із вікової фізіології, біомеханіки, спортивної медицини та нутриціології сприяє підвищенню якості підготовки майбутніх фахівців фізичної культури та спорту, забезпечуючи системний характер засвоєння знань та їх практичне застосування (Олійник, 2019; Муляр, 2017).

Одним із ключових методологічних підходів у викладанні атлетизму є системний підхід, який передбачає комплексний аналіз усіх компонентів тренувального процесу, включно з біологічними, психофізіологічними та педагогічними аспектами. Він дозволяє структурувати вивчення навчальної дисципліни за рівнями складності, поступово підвищуючи навантаження з урахуванням адаптаційних можливостей організму студентів. Функціональний підхід у методиці атлетизму ґрунтується на концепції біомеханічної доцільності рухів, що сприяє підвищенню ефективності технічної підготовки. Використання сучасних методів рухового аналізу, зокрема відеобіомеханічних досліджень, дозволяє оптимізувати навчальний процес, підвищуючи якість засвоєння технічних навичок та коригуючи кінематичні параметри рухових дій. Інноваційний підхід базується на застосуванні сучасних цифрових технологій у навчальному процесі, зокрема використання мобільних застосунків для моніторингу фізичних параметрів студентів, систем віртуальної реальності для візуалізації рухових патернів, а також електроміографічного контролю активності м'язових груп під час виконання силових вправ. Упровадження таких технологій сприяє підвищенню мотивації студентів до навчання та дозволяє забезпечити персоналізований підхід до тренувальної діяльності. Одним із найбільш ефективних методологічних підходів є адаптивний підхід, який передбачає індивідуалізацію навчального процесу відповідно до рівня фізичної підготовленості, морфофункціональних особливостей та стану здоров'я студентів. У межах цього підходу використовуються диференційовані методики навчання, що передбачають варіативність фізичних навантажень і гнучкість у побудові тренувальних програм. Компетентнісний підхід у викладанні атлетизму орієнтований на формування практичних навичок та вмінь, що забезпечують готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності. Його реалізація передбачає активне використання моделюючих ситуацій, проблемно-орієнтованого навчання, інтеграцію наукових досліджень у навчальний процес та проведення аналізу ефективності тренувальних програм (Хоменко, 2023).

З урахуванням сучасних тенденцій спортивної науки необхідність синергії медико-біологічних знань і тренувальних методик є очевидною. Інтеграція цих компонентів у систему підготовки фахівців фізичної культури та спорту сприяє формуванню стійких професійних компетенцій, що дозволяють ефективно керувати адаптаційними процесами спортсменів, підвищувати їхню працездатність і знижувати ризики патологічних станів, пов'язаних із перевантаженням. Такий підхід відповідає сучасним вимогам спортивної науки та сприяє підготовці висококваліфікованих спеціалістів, здатних застосовувати науково обґрунтовані методи у професійній діяльності.

Розвиток спортивної науки, біомедичних технологій та педагогічних методик вимагає безперервного вдосконалення навчальних програм із підготовки фахівців фізичної культури та спорту. Врахування міждисциплінарного підходу у навчальному процесі забезпечує якісну інтеграцію медико-біологічних

знань і тренувальних методик, що сприяє формуванню висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно адаптувати тренувальний процес до індивідуальних потреб спортсменів.

Одним із ключових напрямів вдосконалення є індивідуалізація освітніх програм на основі аналізу морфофункціональних, генетичних та психофізіологічних особливостей студентів. Запровадження персоналізованих навчальних траєкторій дозволить майбутнім фахівцям поглиблено вивчати аспекти, що найбільш актуальні для їхньої майбутньої діяльності (наприклад, спортивна реабілітація, адаптивна фізична культура, функціональний тренінг).

Цифровізація навчального процесу є ще одним важливим аспектом розвитку сучасних програм. Використання технологій доповненої та віртуальної реальності для аналізу біомеханіки рухів, застосування штучного інтелекту для прогнозування адаптаційних реакцій спортсменів, впровадження мобільних застосунків для контролю фізичних параметрів забезпечує інтерактивність навчання та покращує засвоєння матеріалу.

Удосконалення навчальних програм також передбачає розширення біомедичної складової, що включає вивчення методів функціональної діагностики, спортивної генетики, нутриціології та нейрофізіології. Це дозволить майбутнім тренерам і викладачам використовувати об'єктивні дані для оптимізації тренувального процесу, прогнозування спортивної результативності та мінімізації ризику травматизації.

Важливим компонентом сучасних програм є розвиток міждисциплінарної співпраці, що передбачає активну взаємодію студентів із представниками суміжних галузей – лікарями спортивної медицини, фізіотерапевтами, дієтологами, психологами та фахівцями з біомеханіки. Це сприятиме формуванню комплексного підходу до управління спортивною підготовкою та підвищенню якості професійної діяльності майбутніх спеціалістів.

Особливу увагу варто приділити інтеграції науково-дослідницької діяльності в навчальний процес. Запровадження проєктного навчання, моделювання тренувальних програм на основі наукових даних, залучення студентів до практичних досліджень у сфері спортивної фізіології та біомеханіки сприятиме розвитку критичного мислення та здатності до самостійного прийняття рішень.

Висновок. Синергія медико-біологічних дисциплін і теорії та методики викладання атлетизму є ключовою концепцією сучасної професійної підготовки фахівців фізичної культури та спорту. Інтеграція знань із вікової фізіології, біомеханіки, спортивної медицини, біохімії та нутриціології у навчальний процес дозволяє забезпечити комплексний підхід до побудови тренувальних програм, оптимізації навантажень і зниження ризику травматизації. Аналіз методологічних засад підготовки спеціалістів доводить, що застосування міждисциплінарного підходу сприяє підвищенню ефективності навчання та розвитку практичних компетентностей майбутніх тренерів. Запровадження сучасних технологій моніторингу функціонального стану спортсменів, персоналізація тренувального процесу, використання біомедичних досліджень і вдосконалення освітніх програм на основі цифрових технологій є перспективними напрямками розвитку сфери фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень мають передбачають зосередження на розробці ефективних методик інтеграції медико-біологічних знань у систему підготовки фахівців, оптимізації навчально-тренувального процесу з урахуванням індивідуальних фізіологічних особливостей, а також впровадженні новітніх діагностичних та аналітичних інструментів для оцінки функціонального стану спортсменів.

Список використаних джерел

- Бондаренко, О. В. (2019). *Методика викладання атлетичної гімнастики*: навчальний посібник. Одеса: Букаєв.
- Корносенко, О. К., Хоменко, П. В. (2025). *Управління у фітнес-індустрії*: навч. посіб. ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава.
- Мисяк, М. М., Синиця, С. В. (2022). Використання атлетизму як одного із основних засобів укріплення здоров'я і підвищення рівня фізичної підготовленості школярів. *Часопис кафедри теорії й методики фізичного виховання, адаптивної та масової фізичної культури «Фізична культура : теорія і практика»*, 6, 153-158.
- Муляр, О. Ю. (2017). *Розвиток силових здібностей школярів у різні вікові періоди*: методичні рекомендації. Луцьк.
- Олійник, М. О. (2019). *Атлетична гімнастика в ЗВО*: навчальний посібник. Запоріжжя: ЗДМУ.
- Олійник, Н. А., Дуржинська, О. О., Рудницький, В. Б. (2020). *Фізичне виховання. Атлетичні види спорту*: навчальний посібник з фізичного виховання для вищих навчальних закладів. Вінниця: ВНАУ.
- Онопрієнко, О. В., Онопрієнко, О. М., Биченко, В. І. (2015). *Основи атлетизму та сучасні фізкультурно-оздоровчі технології у фізичному вихованні*: навчальний посібник. Черкаси: Черкаський державний технологічний університет.
- Хоменко, П. В. (2023). Методологічні підходи до формування функціональності природничо-наукових знань майбутніх учителів фізичної культури. В кн. О. О. Момот; Ю. В. Зайцева; В. В. Карманенко (Ред.),

Теоретико-методичні аспекти викладання компонентів освітніх програм у системі підготовки магістрів у педагогічних закладах вищої освіти: колективна монографія (с. 592-632). Полтава: ПНПУ імені В.Г. Короленка.

References

- Bondarenko, O. V. (2019). *Metodyka vykladannia atletychnoi himnastyky [Methods of teaching athletic gymnastics]: navchalnyi posibnyk*. Odesa: Bukaiev [in Ukrainian].
- Khomenko, P. V. (2023). Metodolohichni pidkhody do formuvannia funktsionalnosti pryrodnycho-naukovykh znan maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury [Methodological approaches to the formation of the functionality of natural science knowledge of future physical education teachers]. In O. O. Momot, Yu. V. Zaitseva, V. V. Karmanenko (Eds.), *Teoretyko-metodychni aspekty vykladannia komponentiv osvitnikh prohram u systemi pidhotovky mahistriv u pedahohichnykh zakladakh vyshchoi osvity [Theoretical and methodological aspects of teaching components of educational programs in the system of training masters in pedagogical institutions of higher education]: kolektyvna monohrafiia* (pp.592-632). Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Kornosenko, O. K., & Khomenko, P. V. (2025). *Upravlinnia u fitnes-industrii [Management in the fitness industry]: navch. posib. PNPU imeni V. G. Korolenka*. Poltava [in Ukrainian].
- Muiar, O. Yu. (2017). *Rozvytok sylovykh zdibnostei shkoliariv u rizni vikovi periody [Development of strength abilities of schoolchildren at different age periods]: metodychni rekomendatsii*. Lutsk [in Ukrainian].
- Mysiak, M. M., & Synytsia, S. V. (2022). Vykorystannia atletyzmu yakodnoho iz osnovnykh zasobiv ukriplennia zdorovia i pidvyshchennia rivnia fizychnoi pidhotovlenosti shkoliariv [Using athletics as one of the main means of strengthening health and increasing the level of physical fitness of schoolchildren]. *Chasopys kafedry teorii i metodyky fizychnoho vykhovannia, adaptivnoi ta masovoi fizychnoi kultury «Fizychna kultura: teoriia i praktyka» [Journal of the Department of Theory and Methods of Physical Education, Adaptive and Mass Physical Culture "Physical Culture: Theory and Practice"]*, 6, 153-158 [in Ukrainian].
- Oliinyk, M. O. (2019). *Atletychna himnastyka v ZVO [Athletic gymnastics in higher education institutions]: navchalnyi posibnyk*. Zaporizhzhia: ZDMU [in Ukrainian].
- Oliinyk, N. A., Durzhynska, O. O., & Rudnytskyi, V. B. (2020). *Fizyчне vykhovannia. Atletychni vydy sportu [Physical education. Athletic sports]: navchalnyi posibnyk z fizychnoho vykhovannia dlia vyshchykh navchalnykh zakladiv*. Vinnytsia: VNAU [in Ukrainian].
- Onopriienko, O. V., Onopriienko, O. M., & Bychenko V. I. (2015). *Osnovy atletyzmu ta suchasni fizkulturno-ozdorovchi tekhnologii u fizychnomu vykhovanni [Fundamentals of athleticism and modern physical culture and health technologies in physical education]: navchalnyi posibnyk*. Cherkasy: Cherkaskyi derzhavnyi tekhnolohichnyi universytet [in Ukrainian].

DENYSOVETS T., KHOMENKO P., OLEFIR D.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

SYNERGY OF MEDICAL-BIOLOGICAL DISCIPLINES AND ATHLETIC TRAINING AS A FOUNDATION FOR THE PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN SPORTS SCIENCES AND PHYSICAL EDUCATION

This article presents a comprehensive analysis of the synergistic interaction between medical-biological disciplines and the theory and methodology of athletic training as a fundamental basis for the professional preparation of future specialists in physical culture and sports. The study substantiates the relevance of an interdisciplinary approach in the educational process, emphasizing the integration of knowledge from exercise physiology, biomechanics, sports nutrition, adaptive biochemistry, clinical sports medicine, and rehabilitation technologies. This integration enhances the effectiveness of training processes and the professional competence of future specialists.

The mechanisms of the body's adaptation to physical exertion are examined through the lens of systemic homeostatic regulation occurring within the cardiorespiratory, neuroendocrine, and musculoskeletal systems in response to controlled training loads. The study identifies biomechanical determinants that optimize movement patterns, as well as the kinematic and dynamic characteristics of musculoskeletal activity, contributing to injury prevention, increased energy efficiency, and improved technical and tactical preparation of athletes.

Contemporary methodological paradigms in athletic training instruction are analyzed, including systemic, functional, adaptive, innovative, and competency-based approaches to professional training. The study highlights the role of functional diagnostics, heart rate variability assessment, biochemical monitoring, electromyography analysis, and digital analytical tools in personalizing the training process, modeling individualized physical development trajectories, and controlling recovery responses.

Prospective directions for improving educational programs are justified, incorporating an interdisciplinary approach and modern trends in sports science. These include the application of artificial intelligence technologies for physiological parameter analysis, virtual simulations for biomechanical modeling of technical training, molecular genetic methods for predicting athletic potential, and integrated educational courses that emphasize the intersection of sports science, medicine, and rehabilitation.

The study concludes that the effective professional preparation of future specialists in physical culture and sports requires the extensive integration of fundamental medical-biological knowledge into the methodological context of athletic training. This approach facilitates the development of highly qualified professionals capable of scientifically managing physical training, optimizing adaptation to physical exertion, and preventing sports injuries within the modern high-tech sports industry.

Key words: *athletics, professional training, physical culture, sports science, medical-biological disciplines, age physiology, biomechanics, sports physiology, biochemistry, nutrition science, teaching methodology, individualization of the training process, injury prevention*

Стаття надійшла до редакції 26.03.2025 р.

УДК 378:[81`367:811.161.2]

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2025.35.331023](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2025.35.331023)

РАІСА ДРУЖЕНЕНКО

ORCID: 0000-0002-7002-4273

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ЕЛЕМЕНТИ СИТУАЦІЙНОЇ МЕТОДИКИ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Статтю присвячено дослідженню елементів ситуаційної методики в системі фахової підготовки майбутнього вчителя української мови, зокрема формування його методичної компетентності. Аналіз джерельної бази з теми дослідження підтвердив затребуваний характер ситуаційної методики в історії української науково-педагогічної галузі. Відповідно до мети авторка логічно обґрунтовує базові поняття вказаного типу методики, а також роль, місце й умови залучення її елементів на заняттях із дисципліни «Методика викладання української мови». Теоретичні положення проілюстровано конкретними прикладами ситуаційних вправ, апробованих на лекційних, практичних, лабораторних заняттях в закладі вищої освіти. Дослідниця переконує в ефективності системного й послідовного їх використання. Предметом зацікавлення науковиці в перспективі є теоретичне обґрунтування й розроблення системи тестового контролю на засадах ситуаційної методики.

Ключові слова: *методика викладання української мови, майбутній учитель української мови, методична компетентність, ситуаційна методика, ситуаційний підхід, принцип ситуаційності, ситуаційний метод, ситуаційні вправи, ситуаційні завдання*

Постановка проблеми. Глобальні й локальні суспільні трансформації завжди були передумовою зрушень в окремих галузях. Педагогічна галузь є особливо чутливою до змін у соціумі, що зумовлює її розвиток, супроводжуваний системою науково-дослідницьких проєктів. Процеси глобалізації, євроінтеграції, технологізації, цифровізації в українському суспільстві мають потужний вплив на розвиток спеціальних галузевих методик, зокрема методику формування майбутнього вчителя української мови. Перед науковцями постає проблема підготовки сучасного вчителя, рівень професійності якого має відповідати вимогам часу і критерію конкурентоспроможності.

Оскільки основою підготовки майбутнього вчителя є формування методичної компетентності, то саме в це русло скерована увага багатьох науковців через осмислення діяхронійної та синхронійної освітніх парадигм: дослідники не заперечують цінності традиційних концепцій щодо формування методичної компетентності вчителя, а проте наголошують на врахуванні сучасних викликів суспільства та особливостей сучасної освіти й сучасного учня.

Мета дослідження - обґрунтувати сутність елементів ситуаційної методики та їх місце й роль у процесі формування методичної компетентності майбутнього вчителя на заняттях із дисципліни «Методика викладання української мови».

Аналіз попередніх досліджень. В історії української науково-педагогічної галузі ситуаційні методики мають затребуваний характер. Свідченням цього є низка концепцій, що репрезентує позитивні результати залучення елементів ситуаційної методики до освітнього процесу. Дослідники аналізують її засадничі положення (Сидоренко, Чуба, 2001; Сурмін, 2005); пропонують шляхи реалізації в закладах середньої (Бондаренко, 2017; Галаєвська, 2011; Шевцова, 2004) та вищої (Гребенькова, 2018; Козак, 2015;